

Nr 234.

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, om upphävande av strandlagen,
m. m.

I samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition till 1952 års riksdag angående strandlag yrkades i motionerna I: 497 och II: 634 avslag på nämnda proposition och, i det fall riksdagen icke skulle bifalla avslagsyrkandet, vissa förslag till ändringar i lagen.

Härvid framhölls bl. a. att det ur allmän synpunkt är av intresse att stränderna vid våra sjöar och vattendrag hålles tillgängliga även för den icke strandägande befolkningen. Några större svårigheter att tillgodose detta intresse synes icke föreligga, enär stora och lämpliga strandområden fortfarande är obebyggda och tillgängliga för allmänheten. Myndigheterna har vidare möjlighet att enligt 1947 års byggnadslag reglera bebyggelsen på dessa områden så att allmänheten icke kommer att utestängas från de stränder som är lämpade för bad och friluftsliv. Kommuner och andra intresserade parter kan dessutom genom köp eller arrende tillförsäkra sig tillgång till lämpliga stränder.

Strandlagen har medfört väsentliga ingripanden i den bofasta skärgårdsbefolkningens förfoganderätt över deras fastigheter, och dess ersättningsregler synes icke ha tagit vederbörlig hänsyn till de enskildas rätt.

En stark opinion mot lagen har i synnerhet inom Stockholms skärgård framväxt under den tid lagen varit i kraft. Skälen mot strandlagen väger fortfarande tyngre än skälen för, och vi anser oss därför ånyo böra taga upp kravet på lagens upphävande.

Finner riksdagen — oaktat detta — att lagen bör bibehållas synes det oss emellertid angeläget att vissa ändringar vidtages bl. a. beträffande de föreskrivna ersättningsreglerna.

I tredje stycket av 1 § stadgas att förbud med stöd av strandlag icke skall utgöra hinder för bebyggelse som erfordras för försvaret, jordbruket, fisket, skogsskötseln eller den allmänna samfärdseln. Vid tolkningen av uttrycket »erfordras för jordbruket» tvingas markägaren föra bevisning både om byggnadens driftekonomiska nödvändighet och nödvändigheten att placera den just på strandområdet, vilket ofta kan medföra stora svårigheter. Betydligt enklare för såväl markägaren som för berörda myndigheter vore enligt vår mening att utbyta ordet »erfordras» mot orden »uteslutande avses».

Enligt strandlagen uppstår rätt till ersättning icke i och med att förbud utfärdas, utan först när strandägaren söker dispens från ett meddelat förbud och denna hans ansökan genom lagakraftvunnet beslut helt eller delvis

avslagits. Därvid bestämmes ersättningen i förhållande till det värde marken hade vid förbudsläggningen, alltså vid en tidigare tidpunkt än den då rätten till ersättning inträdde.

I likhet såväl med reservanten i strandlagsutredningen, herr Cassel, som med ett stort antal remissinstanser synes det oss naturligt att ersättning för liden förlust skall utgå efter markens värde vid den tidpunkt då ansökan blivit slutligt avlagen. Rättvisesynpunkten måste anses väga tyngre än synpunkten att en markägare ej skall få räkna sig till godo markvärdestegring, som beror på åtgärder, till vilka han själv ej medverkat, medan måhända hans grannar kommer i åtnjutande av liknande markvärdestegring. Att markvärdestegring, som inträffar efter förbudsläggningen inom ett av strandlagen förbudsbelagt område, ej betingas av själva förbudsläggningen torde också tala för att ersättning bör utgå efter av oss föreslagna grunder. De nuvarande bestämmelsernas orimlighet framstår också av det förhållandet, att markvärdet vid tidpunkten för förbudsläggningen säkerligen påverkats av den då gällande byggnadsregleringen.

I ovannämnda motioner yrkades även att markägare skulle kunna erhålla ersättning för värdeminskning förorsakad av allmänhetens särskilt intensiva utnyttjande av området. Som motiv härför anfördes, att genom bebyggelseförbudens läggande på redan eftersökta stränder och genom att andra stränder blir svårtillgängligare på grund av att strandbebyggelsen hänvisas dit de förbudsbelagda stränderna kommer att bli mera eftersökta. Redan själva förbudsläggningen av ett område torde komma att i mångas ögon verka som en inbjudan för allmänheten till ett intensivt utnyttjande. Detta torde komma att medföra en ökad värdeminskning, och ersättning för denna borde enligt vår mening givas. Svårigheterna för markägare att enligt nuvarande bestämmelser erhålla gottgörelse för skador, som åsamkas genom allemansrättens utövning, påtalades av utskottet, som fäste Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på frågan.

Strandlagens bestämmelse om fängelsestraff för den som i uppenbar strid mot förbud som meddelats enligt 1 § uppför byggnad eller vidtager annan åtgärd — under försvårande omständigheter — synes alltför sträng. Den riktar sig endast mot en bestämd grupp av medborgare, och det skulle rimma mycket illa med folks rättsmedvetande om ett sådant straff utdömdes. Den ter sig dessutom utmanande för landets jordägare. Möjlighet att ådöma vederbörande dagsböter samt att vid vite förelägga honom att undanröja eller ändra det utförda är fullt tillräckligt för att ge eftertryck åt lagen. Dessutom kan överexekutor meddela handräckning för borttagande av byggnad som blivit uppförd i strid mot förbudet.

I 3 § kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till strandlagen (SFS nr 383/1952) har sagts, att länsstyrelsen, när ansökan om att få uppföra byggnad eller vidtaga annan åtgärd inom förbudsområdet blivit gjord, skall äga uppdraga åt lantmätare eller annan lämplig person att företaga besikt-

ning. Kostnaden skall gäldas av sökanden. Sistnämnda bestämmelse finner vi föga tilltalande. Det synes oss obilligt, att en strandägare, som drabbats av förbud att utnyttja sin mark och som söker dispens från detta förbud, skall vara skyldig att gälda kostnaden för dispensprövningen. Särskilt stötande blir detta i sådana fall, då ansökning om dispens blir avslagen. Besiktningkostnaden bör därför alltid stanna på statsverket.

Med stöd av vad som anförts hemställas,

1) att riksdagen måtte besluta upphäva den av 1952 års riksdag beslutade strandlagen (SFS 382/1952),

2) om detta yrkande ej skulle vinna riksdagens bifall att denna måtte besluta följande ändringar i nu gällande strandlag:

a) att ordet »erfordras» i 1 § tredje stycket utbytes mot orden »uteslutande avses»,

b) att markägare erhåller ersättning enligt det värde som gällde den dag, då förbudet blir definitivt genom att ansökan om dispens helt eller delvis avslås,

c) att bestämmelserna om fängelsestraff utgår,

d) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära sådan omarbetning av 3 § i tillämpningsföreskriften (SFS nr 383/1952) att kostnader för besiktning måtte få stanna på statsverket samt

att åt vederbörande utskott måtte uppdragas att utarbeta lagtext enligt ovan under punkt a—c anförda synpunkter.

Stockholm den 27 januari 1953.

Jarl Hjalmarson.

E. Birke.

Ernst V. Staxäng.

Leif Cassel.

Gust. Nilsson
i Göingegården.
